

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

РОСА-ЛАВРЕНТІЙ СОФІЯ ІГОРІВНА

УДК 78.071.1(477)

**ТЕАТРАЛЬНО-КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС
В УКРАЇНСЬКІЙ СЦЕНІЧНІЙ КУЛЬТУРІ
СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ 1920–1930-х РОКІВ:
ІСТОРИКО-ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

26.00.01 – теорія та історія культури

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Київ — 2021

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано на кафедрі театрознавства Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого Міністерства культури та інформаційної політики України

Науковий керівник:

ГАРБУЗІЮК Майя Володимирівна,
доктор мистецтвознавства, доцент,
Львівський національний університет імені
Івана Франка, професор кафедри театрознавства та акторської майстерності

Офіційні опоненти:

ПАНАСЮК Валерій Юрійович,
доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри образотворчого мистецтва, теорії, історії музики та художньої культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

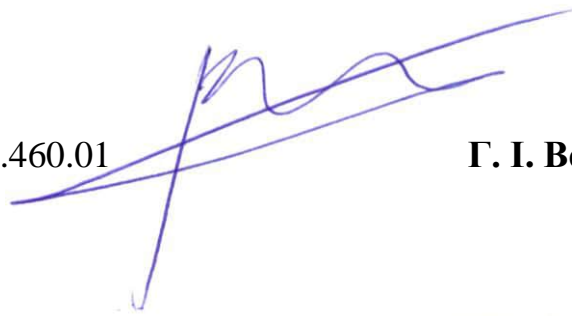
ВОЛИЦЬКА-ЗУБКО Ірина Василівна,
кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України, старший науковий співробітник Інституту народознавства НАН України

Захист відбудеться __21__ вересня 2021 року о 12.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.460.01 в Інституті проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України за адресою: 01133, м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 18-Д.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту проблем сучасного мистецтва НАН України за адресою: 01133, м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 18-Д.

Автореферат розісланий __21__ серпня 2021 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради Д 26.460.01

Г. І. Веселовська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сценічна культура як компонента художньої культури є невід'ємною частиною розвитку суспільства. Українська сценічна культура Східної Галичини 1920–1930-х рр., а відтак і театральний критичний дискурс, як один із її складових, формувалися та розвивалися під впливом культуротворчих процесів полінаціонального, полікультурного регіону. Розгортання дискурсу відбувалось, з одного боку, під впливом уже сформованих традицій та жанрів української театральної критики в регіоні, з іншого – кореспондувало із актуальними явищами західноєвропейського (у т. ч. польського) театральний критичний процесу міжвоєнного часу. Водночас в історично зумовленому регіональному дискурсі вказаного періоду відбувався критичний моніторинг широкого загальноукраїнського театральний простору.

Українська сценічна культура Східної Галичини 1920–1930-х рр. – явище динамічне та багатовекторне у своєму розвитку. Процеси формування та розгортання її невід'ємної складової – театральний критичний дискурс – потребують уваги дослідників. Започаткований ще першими статтями у другій половині XIX ст., розвинутий у публікаціях дослідників художньої культури І.Франка, С. Чарнецького та інших діячів театру зламу XIX–XX ст., національний театральний критичний дискурс у міжвоєнний період набув нових кількісних та якісних ознак, відображаючи істотні зміни в українському театрі цього періоду. Усі ці питання потребують комплексного та системного підходу до маловідомих, складних, розпорошених донині фактів, подій, явищ, імен, взаємозв'язків, що склали тривале й нелінійне явище розгортання українського міжвоєнного театральний критичний дискурс Східної Галичини.

Певний корпус театральний критичний спадщини зазначеного періоду вже оприсутнено у працях дослідників культури. Перші дослідження з історії українського театру Східної Галичини міжвоєнного періоду, розпочаті у працях С. Чарнецького, Г. Лужницького, розгорнуті у подальших роботах В. Ревуцького, Л. Мельничук-Лучко, Р. Пилипчука, Н. Арсенюк та продовжені сучасними мистецтвознавцями І. Волицькою, О. Боньковською, Б. Козаком, Р. Лаврентієм, опиралися на джерельну базу, що нею слугував саме театральний критичний дискурс. Ці публікації стали вагомим підґрунтям для розуміння складних культуротворчих процесів періоду, дали можливість науковцям усталити хронологію та вибудувати фактографію історії української театральний культури зазначеного регіону й доби, простежити ідейно-естетичні та організаційні зміни у художньо-театральний процесі. При цьому театральний критичний публікації у вказаних дослідженнях використовувались як джерельна база, тому охоплення та застосування таких матеріалів було підпорядковане конкретним дослідницьким цілям і не могло мати системного та послідовного характеру.

Водночас, значний обсяг театральний критичний публікацій численних авторів у міжвоєнний пресі Східної Галичини потребує ретельного розгляду як окремий предмет дослідження, без якого картина розвитку й функціонування національної сценічний культури окресленого періоду залишиться неповною.

Окремими питаннями українського театрального-критичного дискурсу займались представники різних ділянок гуманітаристики: пресознавці (О. Серета, А. Чубрей), літературознавці (М. Комариця, Н. Вівчарик, Є. Нахлік), музикознавці (Л. Мельник, Н. Косаняк). Знаний учений, академік НАМ України Р. Пилипчук започаткував перше послідовне вивчення генези українського театрального-критичного дискурсу Східної Галичини та Буковини (від середини ХІХ ст.). Саме йому належить постановка питання про важливість досліджень розвитку української театрального-критичної думки як наукової проблеми та подальші системні розвідки у цій ділянці театрознавства. Н. Владимірова продовжила дослідження театрального-критичних публікацій у зрізі взаємовпливів та запозичень на перетині європейського та українського контекстів. Попри це, системного, комплексного вивчення процесів, пов'язаних із формуванням українського театрального-критичного дискурсу як складової розвитку національної сценічної культури Східної Галичини міжвоєнного періоду досі не здійснено.

Актуальність пропонованої дисертаційної роботи визначається потребою системно та комплексно дослідити театральний-критичний дискурс на сторінках української преси Східної Галичини міжвоєнного періоду і з'ясувати типологічні, жанрово-естетичні, функціональні та інші особливості цього процесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано на кафедрі театрознавства Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого згідно з планами наукової роботи університету і кафедри (інтегральна наукова тема: «Теорія та історія театрального мистецтва», 2010–2021 рр.). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого (протокол № 5 від 25 грудня 2007 р.).

Мета дослідження – здійснити системний і комплексний аналіз театрального-критичного дискурсу в українській сценічній культурі Східної Галичини 1920–1930-х рр.

Визначення та виконання мети зумовило формулювання й вирішення таких завдань:

- дослідити стан розробленості наукової проблеми; опрацювати, систематизувати і проаналізувати джерела дослідження;
- здійснити типологічний аналіз української періодики Східної Галичини міжвоєнного періоду за специфікою театральних-критичних текстів та адресністю;
- визначити коло авторів та міждисциплінарну генезу театральних-критичних публікацій, виявити особисті та групові творчі траєкторії;
- розкрити жанрові ознаки, інструментарій, функції театральних-критичних публікацій зазначеного регіону й періоду;
- визначити особливості формування українського театрального-критичного дискурсу в культурі Східної Галичини міжвоєнного періоду.

Об'єктом дослідження є театральний-критичний дискурс як складова української сценічної культури Східної Галичини 1920–1930-х рр.

Дослідження спирається на загальну концепцію дискурсу (лат. *discursus* – розмова про щось) як синтезу текстуальних й комунікативних стратегій (Р. Барт), «тексту, узятого в подієвому аспекті» (С. Павличко), «тексту, зануреного у життя» (Ю. Караулов, Н. Петрова, Ю. Степанов, О. Клековкін), «мовлення, зануреного у життя» (Н. Арутюнова). За типологією Г. Почепцова виокремлюємо театральний дискурс, а в ньому – власне дискурс театральньо-критичний, який є невід’ємною складовою першого. Тож театральньо-критичний дискурс є окремим типом тематичного, того, який орієнтований на реалізацію публічного «мовлення про театр» в контексті розвитку й функціонування театральної культури як підсистеми художньої культури.

Предмет дослідження — історико-типологічний аспект театральньо-критичного дискурсу зазначеного періоду та регіону.

Методи дослідження. Відповідно до поставлених завдань було застосовано низку методів та підходів з царини культурології, мистецтвознавства й театрознавства. *Системний* метод використано для розкриття зв’язків театральньо-критичного дискурсу із театральними, загальномистецькими, соціокультурними та політичними явищами доби. *Історико-типологічний* метод застосовано для поділу на групи періодичних видань за характером та адресністю вміщених у них театральньо-критичних публікацій. *Типологічний підхід* використовувався також при аналізі та поділі на групи авторів публікацій – учасників і творців театральньо-критичного дискурсу. *Джерелознавчий і пресознавчий* підходи застосовувалися в процесі опрацювання періодичних видань. Для виявлення індивідуальних та групових авторських траєкторій застосовано *біографічний підхід*. Використано загальні *мистецтвознавчі підходи*, які виявляють естетичну характеристику явищ, зокрема для *жанрового та функціонального аналізу* мистецтвознавчих публікацій; для виокремлення особливостей інструментарію у театральньо-критичних публікаціях було застосовано *підхід критичного вчитування*.

Теоретичну базу дослідження склали культурологічні праці (М. Бахтін, Ю. Лотман, Р. Барт); праці з теорії дискурсу та комунікації (Ф. Бацевич, Л. Нагорна, Г. Почепцов, М. Фуко); театрознавчі праці загальнотеоретичного характеру (П. Паві, К. Бальме, О. Клековкін); літературознавчі дослідження, які розкривають специфіку літературно-культурологічних процесів обраного періоду (Р. Гром’як, М. Ільницький, С. Андрусів, М. Комариця); пресознавчі праці – у підходах до класифікації пресових матеріалів (В. Здоровега, Л. Снісарчук); праці українських мистецтвознавців (Р. Пилипчук, О. Боньковська, В. Ревуцький); дослідження в ділянці літературознавчого аналізу драматургії (Л. Рудницький, С. Хороб); праці з музикознавчої та мистецтвознавчої критики, які розкривають особливості мистецької критики періоду (Н. Косаняк, Л. Мельник, Р. Яців, Р. Гавалюк); дослідження в галузі історії польського театру і театральної критики (Е. Калемба-Каспшак, Е. Удальська).

Джерельна база дисертаційної роботи. Робота спирається на театральньо-критичні публікації у міжвоєнних періодичних львівських виданнях: журналі «Театральне мистецтво», «Аматорський театр», «Театр», «Кіно», «Нова хата», науково-популярне видання «Життя і знання», літературно-мистецький,

науковий та суспільно-політичний журнал «Нові шляхи», літературно-мистецький «Альманах лівого мистецтва», літературно-мистецьке та наукове видання «Назустріч», Літературно-науковий додаток газети «Новий час», вісник українознавства «Сьогочасне і минуле»; газети «Діло», «Свобода», «Громадська думка», «Український вісник», «Громадський вісник», «Українські вісти», «Новий час», «Вперед», громадсько-політичний місячник «Вікна» із додатком «Жива сцена», додаток до газети «Сила» – «Масовий театр», «Жінка», тижневик «Мета», часопис «Нова зоря», гумористично-сатиричний журнал «Будяк», щомісячний журнал сатири і гумору «Зиз» та сатирично-гумористичний тижневик «Комар»; періодичні видання в інших містах Східної Галичини – «Український голос» (Перемишль), «Стрийська думка» (з 1936 р. – «Думка» – Стрий), «Українське життя», «Станиславівські вісти» (Станиславів), «Жіноча доля» (Коломия), «Вертеп» (Самбір). Джерелом для дослідження стали також окремі театральні-критичні публікації польської та єврейської польськокомовної міжвоєнної преси регіону, зокрема: польський літературний місячник «Sygnały» (Львів), «Gazeta Polska» (Львів), «Słowo Polskie» (Львів), «Gazeta Lwowska» (Львів), «Kurier Lwowski» (Львів), «Gazeta Wieczorna» (Львів), єврейська польськокомовна газета «Chwila» (Львів).

Географічні межі дослідження. У дисертаційній роботі використовуємо означення Східна Галичина, що охоплює історично сформований регіон – південну частину західноукраїнських земель, які у міжвоєнний період входили до складу Польщі: територія сучасних Львівської та Івано-Франківської областей, майже повністю – Тернопільської.

Хронологічні межі дисертаційної роботи окреслені періодом між двома світовими війнами. Термін «міжвоєнний період» чітко визначений в історичних дослідженнях та стосується 20–30-х років ХХ ст.

Наукова новизна одержаних результатів.

Уперше:

- досліджено явище театральні-критичного дискурсу у сценічній культурі Східної Галичини міжвоєнного періоду;
- типологізовано українську міжвоєнну пресу за характером вміщених театральні-критичних публікацій та адресністю;
- введено в науковий обіг постаті авторів (мистецтвознавців, істориків, літераторів та ін.), які формували і розвивали театральні-критичний дискурс; систематизовано їхні публікації;
- розкрито жанрово-стилістичний діапазон та функції театральні-критичного дискурсу;
- проаналізовано жанрово-стилістичний інструментарій театральні-критичних публікацій, визначено рецептивно-комунікативний інструментарій тогочасної театральні-художньої критики;
- окреслено місце та значення театральні-критичного дискурсу в українській сценічній культурі зазначеного регіону й періоду.

Набули подальшого розвитку:

- дослідження та аналіз українських пресових видань як простору розгортання й оприявлення театральньо-критичного дискурсу;
- вивчення взаємозв'язків українського театральньо-критичного дискурсу Східної Галичини із західноєвропейським та українським (радянським) театральними дискурсами.

Доповнено та уточнено:

- перелік українських пресових органів (1920–1930) з публікацією матеріалів на театральну тематику;
- бібліографію театральньо-критичних публікацій авторів;
- відомості про окремих авторів (учасників) театрального дискурсу (1920–1930)

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у:

- системному вивченні та аналізі формування театральньо-критичного дискурсу в українській культурі Східної Галичини міжвоєнного періоду;
- перенесенні центру дослідницької уваги на театральньо-критичний дискурс як багатовекторний і динамічний процес публічного висловлювання про театральну культуру;
- типологізації українських видань, що висвітлювали сценічну культуру;
- контекстуалізації та аналізі критичного інструментарію авторів публікацій;
- виявленні широких зв'язків театральньо-критичного дискурсу з культурою у різних її аспектах та складових;
- відкритті міждисциплінарного підґрунтя театральньо-критичного дискурсу, творцями якого були літературознавці, мистецтвознавці, музикознавці та інші представники гуманітаристики.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження розкривають багатовекторний театральньо-критичний дискурс Східної Галичини 1920–1930-х рр., представлений широким діапазоном авторів (інтелектуальної еліти часу), залучених у процес творення театральної культури. Відтак театральньо-критичний дискурс стає невід'ємною складовою культурного дискурсу часу та регіону. Крім того, результати дослідження є актуальними для впровадження у навчальний процес, зокрема у програми дисциплін з історії театральної критики, можуть бути використані у вивченні історії української сценічної культури. Отримані результати і методологічні підходи є підстави застосувати для вивчення та аналізу театральньо-критичного дискурсу як попередніх, так і наступних історичних періодів.

Апробація результатів дисертації. Основні положення роботи були представлені у формі доповідей на конференціях упродовж 2007–2021 рр.: *Міжнародних*: «“Слово о полку Ігоревім” та його доба (на посвяту Ярославу Осмомислу)» (Галич, 2012); Міжнародна науково-практична конференція «Sacrum et profanum в культурі» (Львів, 2015); XIX Міжнародна наукова конференція ІРС УКУ (Львів, 2017); «Мистецька культура: історія, теорія, методологія» (Львів, 2020); Міжнародна наукова конференція «Україна – Польща: пограниччя театральних культур» (Львів, 2020); Міжнародна наукова конференція «Жі-

ночі виміри минулого: уявлення, досвіди, репрезентації» (он-лайн, 2021); *Всеукраїнських*: Ювілейна наукова конференція, присвячена 140-річчю Наукового товариства імені Шевченка (Львів, 2013); Науково-практична конференція «Мистецька освіта в класичному Університеті: традиції, сучасність та перспективи» (до 10-ліття заснування факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка) (Львів, 2014); Всеукраїнських наукових читань пам'яті професора, академіка НАМ України Ростислава Пилипчука (Львів, 2019–2021); щорічних *наукових конференцій* Наукового товариства імені Шевченка (Театрознавча комісія, Львів, 2008; 2016–2018; 2020); щорічних *звітних конференцій* науковців та працівників Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, 2008; 2012–2021).

Публікації. Основні результати зафіксовані у 13 наукових публікаціях: з них 3 – у зарубіжних фахових виданнях, 4 – у фахових виданнях України, затверджених МОН України, 3 – у спеціалізованих виданнях України, 3 – у збірниках тез доповідей і матеріалів конференцій. Усі публікації є одноосібними.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, літератури і додатків. Загальний обсяг дисертації – 236, із яких 188 основного тексту. Список використаних джерел та літератури охоплює 612 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** окреслено проблемну ситуацію, обґрунтовано актуальність теми, визначено мету й завдання дослідження та зв'язок із науковими програмами, а також об'єкт, предмет та методи дослідження, поняттєву і джерельну базу, географічні й хронологічні межі, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, подано інформацію про апробацію та публікацію ключових положень дисертації, представлено структуру та обсяг роботи.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні основи дослідження**» здійснено огляд історіографії українського театрального-критичного дискурсу, проаналізовано комплекс джерел та теоретично-методологічні підходи.

У підрозділі 1.1. «*Джерельна та історіографічна база дисертації*» проаналізовано наукові праці, присвячені вивченню театрального-критичного дискурсу, виявлено інтерес до цього питання широкого кола гуманітаріїв: літературознавців, мистецтвознавців, музикознавців, пресознавців.

У пункті 1.1.1. «*Українські театральні-критичні публікації міжвоєнної преси Східної Галичини у працях театрознавців*» зазначено, що театральні-критичні публікації в українській пресі Східної Галичини міжвоєнного двадцятиліття спочатку були джерельною базою для дослідження історії українського театру (С. Чарнецький, Г. Лужницький, Л. Мельничук-Лучко, Р. Пилипчук, Н. Арсенюк, В. Ревуцький, І. Волицька, О. Боньковська, Б. Козак, Р. Лаврентій, С. Максименко та ін.). Частково корпус цих публікацій був зібраний та оприятлений в окремих виданнях театральних-критичних матеріалів: «Наш театр»; праці Г. Лужницького (2004), С. Чарнецького (2012) та ін. У працях ака-

деміка НАМУ України Р. Пилипчука відбулася зміна вектору дослідження від театральньо-критичного дискурсу як джерельної бази у фіксації сценічної культури до розгляду цього дискурсу як окремого повноцінного предмета дослідження. Ученому належить дослідження генези української театральної критики Галичини та Буковини від її початків (1860-і). Тема українського театральньо-критичного процесу Східної Галичини розвинулась також у наукових працях театрознавця Ю. Бобошка (1960-і рр.), історика Я. Дашкевича (1970-і рр.), літературознавиці Л. Касян, театрознавиць Н. Владимирової та У. Рой; через вивчення театральньо-критичних публікацій окремого автора – у працях Т. Жицької, О. Красильникової, Н. Кузякіної, Я. Партоли та ін. Перехід досліджень театральньо-критичної проблематики у категорії дискурсу було реалізовано, зокрема, у працях В. Собіянського, присвячених історії українського радянського театральньо-критичного дискурсу 1920-х рр.

Пункт 1.1.2. «Дослідження українських театральньо-критичних публікацій міжвоєнної преси Східної Галичини у працях пресознавців, літературознавців, мистецтвознавців, бібліографів» присвячено вивченню теми науковцями із зазначених сфер. Першим етапом зацікавлення дослідників стала міжвоєнна преса Східної Галичини, інтерес до якої збільшився зі здобуттям Незалежності. Наприклад, чотиритомне видання покажчика львівської преси зазначеного періоду (2001–2004), а згодом – статті, присвячені мистецьким пресовим виданням (Л. Сніцарчук, О. Середа), або мистецьким публікаціям, зокрема театральним, що з'являлись у цій пресі (А. Чубрей, О. Дроздовська).

Окрема група досліджень, дотична до предмету театральньо-критичного дискурсу 1920–30-х рр. Східної Галичини, стосується праць з історії журналістики, присвячених вивченню публіцистичної діяльності авторів, які писали і на театральні теми (дослідження М. Комариці, Є. Нахліка, Н. Вівчарик, М. Циганик та ін.). При цьому виявлено та вивчено лише незначну частину з кола авторів. Окреме місце в історіографії питання належить дослідженням музично-театральної критики у львівській пресі зазначеного періоду (Н. Осадця). Ще одну групу становлять бібліографічні покажчики театральньо-критичних публікацій Східної Галичини міжвоєнного періоду (укладачі С. Костюк, Г. Біловус, Н. Рибчинська, Є. Чирук).

У підрозділі 1.2. *«Методологічна база дослідження»* представлено методологічні основи дисертації. Зосереджено увагу на розкритті понятійного апарату роботи, зокрема категорій *дискурсу, критики, діалогу* (Р. Барт, М. Бахтін, Г. Почепцов, С. Павличко, О. Клековкін, М. Фуко та ін.). Розкрито системний та історико-типологічний методи у структуруванні театральньо-критичних публікацій, а також *функціональний підхід у типологізації* театральньо-критичного дискурсу зазначеного періоду та географії (Ю. Лотман). Зазначено та розглянуто підходи у працях учених, які вивчали тенденції та особливості польської театральної критики першої половини ХХ ст., зокрема Е. Калемби-Каспшак та Е. Удальської. Проаналізовано інструментарій для вивчення театральньо-критичних текстів, що його запропонував О. Клековкін – зокрема *підхід «щільного читання»*, або *«критичного вчитування»*, використаного в дисертаційному

дослідженні. Принципу *театру як комунікативної системи*, котру розробив театрознавець К. Бальме, присвячено окреме місце в роботі – як такому, що дає можливість зрозуміти інструментарій, який використовують окремі учасники театральнo-критичного дискурсу 1920–1930-х рр.

У класифікації жанрової структури театральнo-критичних публікацій використано пресознавчі системи класифікації, зокрема, жанровий поділ В. Здорогеги. Обґрунтовано, що підхід В. Здорогеги *за критерієм призначення (або функції)*, у вказаному періоді, найточніше структурує жанр театральної рецензії, тому класифікацію *за критерієм призначення* застосовано до жанру театральної рецензії як найбільш прийнятний.

Другий розділ **«Театральний дискурс в українській періодиці Східної Галичини міжвоєнного періоду: типологія»** присвячено вивченню та аналізу української преси цього періоду щодо вмісту театральнo-критичних матеріалів. Класифіковано пресу за категоріями призначення (професійна театрознавча / літературно-мистецька / загального спрямування), частотності публікацій на театральну тематику (з постійними театральними рубриками / несистемні матеріали), за політичною орієнтацією пресового органу (партійні / позапартійні) тощо. Відповідно до категорій увесь масив української преси, у якій друкувались театральнo-критичні матеріали, поділено на театрознавчі видання, мистецькі, літературно-мистецькі, науково-мистецькі та загального спрямування.

У підрозділі 2.1. *«Театрознавчі видання: структура, тематика»* представлено специфіку, спрямування, тематичне та жанрове наповнення преси. Проаналізовано структуру професійних видань: «Театральне мистецтво» (1922–1925, Львів), «Аматорський театр» (1925–1927, Львів), «Театр» (1925, Перемишль), «Вертеп» (1930, Самбір), також «Театр» (1935) – програмний журнал Українського молодого театру «Заграва» – як приклад самопрезентації мистецького колективу. Відповідно до специфіки видань, розглянуто авторський склад, тематичне спрямування, змістові параметри, жанрове розмаїття кожного із них та ін.

Підрозділ 2.2. зосереджено на аналізі *«Мистецьких, літературно-мистецьких, мистецько-наукових періодичних видань як джерел театральнo-критичних публікацій»*. До цієї категорії належать журнал «Нова хата» (1925–1939), науково-популярне видання «Життя і знання» (1927–1939), літературно-мистецький, науковий та суспільно-політичний журнал «Нові шляхи» (1929–1931), літературно-мистецький «Альманах лівого мистецтва» (1931), журнал фільмової індустрії «Кіно» (1930–1936), літературно-мистецьке та наукове видання «Назустріч» (1934–1938), Літературно-науковий додаток газети «Новий час» (1937–1939), вісник українознавства «Сьогочасне і минуле» (1938–1939). У цьому розділі зосереджуємося на публікаціях, які формували театральнo-критичний дискурс у контексті розвитку загально-мистецького.

У підрозділі 2.3. *«Преса загального спрямування про театр і театральні події»* аналізуємо віднайдені у щоденній пресі та виданнях загального немистецького спрямування театральнo-критичні публікації за кількісним, якісним і жанровим показниками. Досліджені газети, у яких представлено український

театрально-критичний дискурс періоду: «Діло» (1880–1939), «Свобода» (1897–1938), «Громадська думка» (1920), «Український вісник» (1921), «Громадський вісник» (1922), «Українські вісти» (1935–1939), «Новий час» (1923–1939), «Вперед» (1911–1922), «Український голос» (1919–1932, Перемишль) та «Стрийська думка» (з 1936 р. – «Думка»; 1933–1939, Стрий), «Українське життя» (Станіславів, 1921, 1922–1923), «Станіславівські вісти» (1937). Опрацьовані періодичні видання немистецького спрямування, у яких друкувались театрально-критичні статті: громадсько-політичний місячник «Вікна» (1927–1932) із додатком «Жива сцена» (1930), додаток до газети «Сила» – «Масовий театр» (1930–1932), «Жіноча доля» (1925–1939, Коломия), «Жінка» (1935–1939, Львів), тижневик «Мета» (1931–1939), часопис «Нова зоря» (1926–1939), гумористично-сатиричний журнал «Будяк» (1921–1923), місячний журнал сатири і гумору «Зиз» (1924–1933) та сатирично-гумористичний тижневик «Комар» (1933–1939). У публікаціях пресових органів загального спрямування виявлено постійну присутність тем із театрального життя УРСР (загальноукраїнський дискурс) та актуальних європейських сценічних тенденцій (західноєвропейський дискурс).

Третій розділ **«Українська театрально критика у Східній Галичині міжвоєнного періоду: індивідуальні та групові траєкторії»** є зрізом театрально-критичного дискурсу за персоналіями, тобто авторами, які представляли цей дискурс у пресі. Такий зріз допомагає визначити масштаб залучення українських інтелектуалів до театрально-критичного дискурсу окресленого періоду. Виявлено, що близько ста осіб друкували статті на театральні теми впродовж міжвоєнного двадцятиліття. Корпус авторів поділяємо на групи відповідно до сфери їхньої основної діяльності: літературознавство, історія, політологія, філософія, психологія, педагогіка та ін.

У підрозділі 3.1. виокремлено з масиву театрально-критичного дискурсу групу *літературознавців як творців театрального дискурсу*. На початку 1920-х рр. про театр писали відомі літературознавці М. Возняк, Г. Гануляк, К. Полішук, з кінця 1920-х – М. Рудницький, І. Німчук, Ю. Шкрумеляк, М. Гнатишак, О. Мох, Г. Лужницький, упродовж 1920–30-х – О. Бабій. З'являлися, хоча й рідше, публікації В. Сімовича, Ф. Дудка, Л. Білецького, О. Боднарівича, Р. Купчинського, Ф. Федорціва, Л. Лепкого, Б. Лепкого.

Підрозділ 3.2. *«Публікації практиків сцени про театр»* присвячено групі авторів із театральної сфери. Найпослідовнішими, із найбільшою кількістю публікацій були діячі української сцени С. Чарнецький та О. Степовий. Крім того, театрально-критичні матеріали друкували: учень Леся Курбаса, актор, режисер, реформатор західноукраїнського театру В. Блавацький, актриса та письменниця Г. Орлівна, актриса та громадська діячка Г. Совачева, актор і письменник Л. Лісевич, театральный директор і краєзнавець А. Будзиновський, актор та педагог Т. Демчук, віднайдено кілька дописів режисера Й. Стадника, актора Л. Кемпе.

Підрозділ 3.3. розкриває *«Театрально-критичні публікації авторів з-поза літературно-мистецької сфери»*. У цій групі – інтелектуальна еліта тогочасного українського суспільства: редактори, історики, правознавці, філософи, політологи, психологи, кінознавці, педагоги. Театрально-критичний набуток таких

авторів є вагомий і за кількісними, і за якісними показниками. У розділі представлено театральнo-критичний доробок І. Рудницького (Кедрин), А. Головки, О. Кульчицького, П. Лисяка, Я. Бохенського, С. Гординського, В. Січинського, Ф. Когута, Л. Бурачинської, М. Нижанківської.

Четвертий розділ «**Жанрово-стилістичний діапазон та функції театральнo-критичного дискурсу в контексті розвитку національної сценічної культури регіону (1920–1930-ті рр.)**» структуровано за жанровою ознакою публікацій театральнo-критичного дискурсу. У розділі простежено генезу, видові особливості, внутрішню структуру виявлених у дослідженні найчастотніших жанрів театральнo-критичних публікацій української преси міжвоєнного періоду: рецензій, творчих портретів, інтерв'ю і проблемних статей.

У підрозділі 4.1. «*Театральна рецензія: естетика vs ідеологія*» досліджено особливості цього жанру в міжвоєнній пресі. Розглянуто рецензію як текст, який є вторинним щодо об'єкту аналізу, рефлексивним за характером та двоадресним за спрямуванням: скерованим як до театру, так і до глядача. Наголошено, що найвиразнішою особливістю тогочасної театральної рецензії є її ідеологічна складова, яка десь менш помітна, а іноді неприховано виразна, але, як правило, завжди присутня. Рецензія періоду є також найваріативнішою у жанрових відтінках. Виокремлено: аналітичні рецензії, рецензії-фейлетони, рецензії-есе (художньо-публіцистичний підхід). Відповідно до критеріїв розгляду, аналітичні рецензії поділено на блоки: а) ті, що виходять від аналізу літературної основи і порівнюють її з виставою (т. зв. літературознавчий підхід у рецензуванні: М. Возняк, Г. Гануляк, О. Бабій, М. Струтинський, В. Дорошенко, частково А. Головка, І. Рудницький, С. Чарнецький, М. Рудницький); б) ґрунтуються на естетичних критеріях (естетична або естетично-ліберальна критика: М. Рудницький); в) ті, що у способі аналізу вистави опираються на окремі сценічні категорії (С. Чарнецький, Г. Орлівна, В. Блавацький); г) такі, що відштовхуються від ідейно-етичних критеріїв у аналізі (ідейно-етична критика: Г. Лужницький); г) котрі через аналіз форми виходять на ідейно-етичну складову (ідейно-етичний естетизм: М. Гнатишак, О. Мох, О. Кульчицький, П. Лисяк, Ф. Когут).

У розділі проаналізовано також рецензії-фейлетони та рецензії-есе, де використовувались переважно поетичні засоби та образи, що тяжіли до художньої літератури. У цьому жанрі писали С. Чарнецький (Тиберій Горобець), О. Бабій (Чмелик), Р. Голян (Chat Blanc, Chat noir), Л. Лепкий (Лев Швунг, Леле), А. Курдидик (Осій Гольтіпака), Р. Купчинський (Галактіон Чіпка), М. Рудницький (Орест Ордан) та ін.

Підрозділ 4.2. «*Творчий портрет та інтерв'ю як засоби фіксації художньо-театрального процесу*» присвячено аналізу підходів написання творчого портрета театрального митця. Цей жанр найчастіше з'являється у 1920-х рр., рідше – 1930-х. Частково жанр творчого портрета у пресі 1930-х рр. замінив жанр інтерв'ю, що публікувався у пресі загального спрямування. Творчі портрети міжвоєнного періоду поділяємо на такі групи: еволюційний артистичний портрет з виходом на проблему, портрет творчого успіху, портрет переломного творчого успіху з акцентом на боротьбі, портрет маловідомих українських теа-

театральних діячів з використанням біографічного методу, науково-популярний артистичний портрет, портрет із виразним історіографічним підходом, творчий портрет-есе. Інтерв'ю у 1920-х рр. існує у пресі як коментар, а також згадується самими авторами публікацій як застосований інструментарій для написання творчих біографій театральних діячів. Натомість у 1930-х рр. інтерв'ю стає доволі популярним жанром із різними підходами: як проблемні інтерв'ю, з акцентом на творчих методах митця, інтерв'ю-біографії.

У підрозділі 4.3. «Проблемна стаття та її місце у комунікативному трикутнику *«театр–глядач–соціум»* проаналізовано основні особливості та підходи жанру статті з акцентом на проблему. Заакцентовано на тому, що у міжвоєнній пресі Східної Галичини значний пласт театральних-критичних публікацій присвячено аналізу окремих проблем із українських театральних реалій часу. Від середини 1920-х рр. час до часу різні автори озвучують ідею єдиного репрезентативного українського театру на теренах Східної Галичини. Вважаємо, що об'єднання 1938 р. двох театрів – Українського народного театру імені І. Тобілевича й Українського молодого театру «Заграва» – відбулося у зв'язку з постійною вимогою громадянства, що висловлювалася у тогочасній пресі. Таким чином, виявлено взаємозв'язки та впливи театральних-критичної думки на шляхи розвитку самого українського театру. У проблемних статтях міжвоєнного періоду відзначено формування певних поглядів на функції театру в суспільстві, зокрема такі: театр як школа, театр як віддзеркалення культурного рівня суспільства, театр як простір колективної пам'яті, театр як політична пропаганда, театр як платформа для світоглядних дискусій, театр як місце трансформації нової людини.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених завдань зроблено такі висновки:

1. Досліджено, що український театральний дискурс міжвоєнної преси Східної Галичини оприсутнювався у попередньому та сучасному наукових дискурсах як *джерельна база* для вивчення історії українського театру – у працях С. Чарнецького, Г. Лужницького, Р. Пилипчука, І. Волицької, О. Боньковської та ін. Із праць Р. Пилипчука з історії української театральної критики у Східній Галичині та Буковині 1860-х рр. ця тема перейшла у статус окремого предмету дослідження. В останні роки відбувається чергова зміна дослідницького фокусу теми – перехід до категорій дискурсу. Відзначено, що театральні-критичні публікації окресленого періоду й регіону опинялись у центрі наукових зацікавлень широкого кола гуманітаріїв: театрознавців (Н. Владимиrowa, О. Красильникова, У. Рой та ін.), пресознавців (О. Серeda, А. Чубрей), бібліографів (Г. Біловус, Н. Рибчинська, Є. Чирук), літературознавців (М. Комариця, Є. Нахлік, О. Нахлік, Н. Вівчарик), музикознавців (Л. Мельник, Н. Косаняк) та ін. Наголошено, що дотепер праці системного характеру з означеної теми були відсутні.

Зібрано, опрацьовано та систематизовано джерельну базу дослідження, що виявило надзвичайно широкий діапазон театральних-критичного дискурсу як

складової сценічної культури. Ідентифіковано загальну кількість українських періодичних видань, у яких оприсутнено цей дискурс – близько 30, відтак авторів – понад 100. З'ясовано, що до театральнo-критичного дискурсу як складової національної художньої культури належить орієнтовно до 1000 публікацій, що вийшли друком у пресових виданнях упродовж досліджуваного періоду.

2. Здійснено типологічний аналіз українських періодичних видань Східної Галичини міжвоєнного періоду за специфікою театральнo-критичних текстів та адресністю. Відповідно до означених критеріїв отримано такий поділ: а) *театрознавчі видання* – журнали: «Театральне мистецтво», «Аматорський театр», «Театр», «Вертеп», «Театр» (програмний журнал Українського молодого театру «Заграва»); б) *мистецькі, літературно-мистецькі, мистецько-наукові періодичні видання*: літературно-мистецький журнал «Митуса», журнал для плекання рідної культури «Нова хата», науково-популярне видання «Життя і знання», літературно-мистецький, науковий та суспільно-політичний журнал «Нові шляхи», літературно-мистецький «Альманах лівого мистецтва», журнал фільмової індустрії «Кіно», літературно-мистецьке та наукове видання «Назустріч», Літературно-науковий додаток газети «Новий час», вісник українознавства «Сьогодні і минуле»; в) *преса загального спрямування* (щоденна преса, а також тижневики, двотижневики, журнали, інформаційного, загального напрямку). Видання цієї категорії згруповано за політичними або ж фаховими ознаками: газети «Діло», «Свобода», «Новий час»; громадсько-політичний місячник «Вікна»; журнал «Жінка» та ін.

З'ясовано, що частота публікацій безпосередньо залежала від інтенсивності українського культурного життя, а також від періоду існування окремого видання. Виокремлено з-поміж масиву матеріалу найчастотніші жанри: проблемну статтю, творчий портрет, інтерв'ю та рецензію на виставу. Статистичний аналіз частотності театральнo-критичних публікацій засвідчив таку структуру театральнo-критичного дискурсу: театральні рецензії – приблизно 50 % від усього матеріалу, проблемні статті – 20 %, творчі портрети – приблизно 10 %, інтерв'ю – 5 %.

3. Досліджено коло авторів та міждисциплінарну генезу театральнo-критичних публікацій. У численному (понад сто осіб) корпусі авторів виявлено індивідуальні та групові траєкторії діяльності. Стверджено зв'язок фаху автора/авторки публікації із його/її основними підходами в аналізі тих чи інших театральних подій та явищ. Сформовано такі групи авторів: а) літературознавці або літератори (М. Возняк, Г. Гануляк, К. Поліщук, М. Рудницький, І. Німчук, Ю. Шкрумеляк, М.Гнатишак, О. Мох, Г. Лужницький, О. Бабій, В. Сімович, Л. Білецький, О.Боднарівч, Р. Купчинський, Ф. Федорців, Л. Лепкий, Б. Лепкий та ін.); б) театральні практики (С. Чарнецький, О. Степовий, В. Блавацький, Г. Орлівна, Г. Совачева, Л. Лісевич, А. Будзиновський, Т. Демчук, Й. Стадник, Л. Кемпе); в) театральнo-критичні тексти авторів з поза літературно-театральної сфери (І. Рудницький (Кедрин), А. Головка, О. Кульчицький, П. Лисяк, Я. Бохенський, С. Гординський, В. Січинський, Ф. Когут, Л. Бурачинська, М. Нижанківська). Підкреслено присутність у дискурсі авторок, що було

типовою рисою зазначеного періоду та відображало процеси жіночої емансипації в українському середовищі Східної Галичини міжвоєнного періоду.

4. Розкрито жанрові ознаки, інструментарій, функції театральнo-критичних публікацій зазначеного регіону й періоду. Виявлено, що жанр театральної рецензії на виставу у міжвоєнному періоді мав ознаки інформаційного жанру, аналітичного та художньо-публіцистичного. Відповідно, виокремлено аналітичні рецензії, рецензії-фейлетони, рецензії-есе. З'ясовано, що на підходи в аналізі театральної вистави впливали: ідеологічний аспект (орієнтація пресового органу, позиція автора); місце публікації та адресність (фахове / загального спрямування видання); початкова спеціалізація автора рецензії (літературознавство, філософія, історія, педагогіка і т. д.); погляди автора статті на функції театру; естетика вистави.

Здійснено поділ жанру творчого портрета за методами та підходами: еволюційний артистичний портрет з виходом на проблему (С. Чарнецький), портрет творчого успіху (А. Головка), портрет переломного творчого успіху з акцентом на боротьбі (К. Поліщук), портрети маловідомих українських театральних діячів із використанням біографічного методу (Г. Гануляк), науково-популярний артистичний портрет (С. Гординський, В. Січинський, Г. Лужницький), портрет з виразним історіографічним підходом (Л. Бурачинська), творчий портрет-есе (С. Бей, Б. Нижанківський). Зафіксовано, що інтерв'ю у 1920-х рр. існувало у пресі як коментар, а також слугувало авторам публікацій для написання творчих біографій театральних діячів, натомість у 1930-х рр. інтерв'ю набуває більшої популярності як жанр із різними підходами.

Виявлено найпоширеніші варіанти проблемних статей у пресі – анкетування та дискусія. Проаналізовано постійно обговорювані проблеми художньо-театральної сфери. У проблемних статтях проаналізовано погляди на пріоритетні функції театру в суспільстві: театр як школа (М. Возняк, І. Рудницький, Г. Гануляк), театр як віддзеркалення культурного рівня (М. Рудницький), театр як простір колективної пам'яті (С. Чарнецький, П. Лисяк, І. Німчук), театр як політична пропаганда (І. Крушельницький, А. Крушельницький, С. Гординський, Г. Лужницький, М. Гнатишак, О. Мох, В. Блавацький), театр як платформа світоглядних дискусій (О. Кульчицький), театр як місце трансформації нової людини (Г. Лужницький).

5. Визначено особливості формування, місце та значення театральнo-критичного дискурсу в українській сценічній культурі Східної Галичини міжвоєнного періоду:

- а) професіоналізація критики та читацької аудиторії;
- б) міждисциплінарність, залучення у театральнo-критичний дискурс учасників з різних сфер діяльності;
- в) контекстуальність: постійна присутність в українському театральнo-критичному дискурсі Східної Галичини згадок, з одного боку – про театральні процеси в радянській Україні, з іншого – про актуальні європейські художні й театральні тенденції;

г) взаємозв'язки та впливи театрального-критичного дискурсу на розвиток самого українського театру, прикладом чого є об'єднання 1938 р. двох театрів – Українського народного театру імені І. Тобілевича й Українського молодого театру «Заграва», що відбулося через вимогу громадянства, яка озвучувалася у проблемних статтях міжвоєнної преси;

г) театральний-критичний дискурс був відображенням розуміння та сприйняття мистецтва театру, простором дискусій та формував культуру діалогу, був важливим компонентом у культурній комунікації (митець – реципієнт).

Системно представлений театральний-критичний дискурс 1920–1930 рр., відкриває нові шляхи та тематику для подальших досліджень. Перспективними є гендерні дослідження, психологія творчості, вивчення естетичних форм окремих театральних вистав, колективів, митців. Також осмислення театрального-критичного дискурсу має значення для осмислення процесів формування національної ідентичності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. *Роса-Лаврентій С.* Між літературознавством та театральною критикою: театрознавчий дискурс у львівській українській пресі 1930-х років // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство. – Львів, 2018. – Вип. 19. – С. 127–140.

2. *Роса-Лаврентій С.* Жіночі імена в українській театральній-критичній публіцистиці 1920–1939 років у Східній Галичині // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії / [гол. редактор Г. Скрипник, відпов. секретар В. Кузик]. – Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2019. – Вип. 19. – С. 242–250.

3. *Роса-Лаврентій С.* Християнські концепти в історичних драмах Г. Лужницького // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого. – Київ, 2020. – Вип. 26. – С. 37–42.

4. *Роса-Лаврентій С.* Візія театральної публіки у театральній-критичному дискурсі Східної Галичини 1920–1930-х років // Художня культура. Актуальні проблеми / головний редактор І. Булкіна. – Київ: ІПСМ НАМ України, 2021. – Вип. 17, ч. 1. – С. 84–92.

Статті в іноземних наукових виданнях

5. *Rosa-Lavrentii S.* Ukrainian Theater Actresses in Eastern Galicia // Pamiętnik Teatralny. – 2020. – № 69 (3). – S. 151–170. – doi: 10.36744/pt.441.

6. *Роса-Лаврентій С.* Концепції модерного українського театру у візіях Григора Лужницького // Sacrum et profanum w kulturze / red. Grzegorz Grzybek, Taras Dubrowny. – Rzeszów-Lwów: Rastr-7, 2017. – S. 152–163.

7. *Rosa-Lavrentii S.* Theatrically-critical opinion of East Galychyna on the pages of the Lviv press of 1930th : the Polish-Ukraine correlations. [Роса-Лаврентій С. Театрально-критична думка Східної Галичини у Львівській пресі 1930-х рр.: українсько-польські паралелі] // Львівсько-Ряшівські наукові зошити. – № 6. – Rzeszów; Львів: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2020. – С. 94–102.

Статті, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. *Rosa C.* Григор Лужницький – театральний діяч (1941–1944) // Музичне і театральне мистецтво України в дослідженнях молодих мистецтвознавців : Матеріали VI Всеукраїнської науково-творчої конференції студентів та аспірантів, 15–17 березня 2006. – Харків, 2006. – С. 123–124.

9. *Rosa-Lavrentii S.* Драма «Слово о полку Ігоревім» Григора Лужницького – її літературні та сценічні якості // Збірник статей Міжнародної наукової конференції «“Слово о полку Ігоревім” та його доба (на посвяту Ярославу Осмомислу)» . – Галич, 2012. – С. 53–61.

10. *Rosa-Lavrentii S.* Форми популяризації українського театру на сторінках газети «Новий час» (Львів, 1930-ті роки) // Мистецька культура: історія, теорія, методологія : тези доповідей VIII Міжнародної наукової конференції (Львів, 20 листопада 2020). – Львів, 2020. – С. 161–162.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. *Rosa C.* Григор Лужницький – театральний критик (1941–1944) // Записки НТШ. Т. ССCLIV (Праці театрознавчої комісії). – Львів, 2007. – С. 391–405.

12. *Rosa-Lavrentii S.* «Слово о полку Ігоря» Григора Лужницького: структура, поетика, аспекти сценічності драми // Просценіум: театрознавчий журнал. – Львів, 2014. – № 1-3 (38-40). – С. 169–176.

13. *Rosa-Lavrentii S.* Західноукраїнська театральна критика в іменах (Східна Галичина 20–30-х років ХХ ст.) // Записки НТШ. Т. ССCLXXIII (Праці театрознавчої комісії). – Львів, 2020. – С. 44–77.

АНОТАЦІЯ

Роса-Лаврентій С. І. Театрально-критичний дискурс в українській сценічній культурі Східної Галичини 1920–1930-х років: історико-типологічний аспект – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури. – Інститут проблем сучасного мистецтва НАН України, Київ, 2021.

У дисертації здійснено системний і комплексний аналіз театральнокритичного дискурсу в українській художній культурі Східної Галичини 1920–1930-х рр., який оприсутнюється в українській пресі періоду. Здійснено типологічний аналіз українських періодичних видань Східної Галичини міжвоєнного

періоду за специфікою театральних текстів та адресністю. Досліджено авторів та міждисциплінарну генезу театральних публікацій. Виявлено індивідуальні та групові траєкторії діяльності. Розкрито жанрові ознаки, інструментарій, функції театральних публікацій зазначеного регіону й періоду. Виокремлено та проаналізовано: аналітичні рецензії, рецензії-фейлетони, рецензії-есе. Здійснено поділ жанру творчого портрета. Проаналізовано у проблемних статтях окремі погляди на функції театру у суспільстві. Визначено особливості, місце та значення театральних дискурсів в українській сценічній культурі Східної Галичини міжвоєнного періоду: професіоналізація критики та читацької аудиторії, міждисциплінарність, контекстуальність, взаємозв'язки та впливи театральних дискурсів на шляхи розвитку самого українського театру.

Ключові слова: театральний дискурс, рецензія на виставу, групові траєкторії діяльності, творчий портрет, функції театру, професіоналізація критики.

ABSTRACT

Rosa-Lavrentii S. I. Theatrically-critical discourse in the Ukrainian artistic culture of Eastern Halychyna (Galicia) in the 1920s and 1930s: historical and typological aspects. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Ph. D. thesis in Art History with a specialization 26.00.01. – Theory and History of Culture. – The Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine. Kyiv, 2021.

In dissertation the analysis of the systems and complex of the theatrically-critical discourse in the Ukrainian artistic culture of Eastern Halychyna (Galicia) in the 1920s and 1930s is carried out. Discourse is educed in the Ukrainian press of the period.

Investigated, that Ukrainian theatrical discourse of the intermilitary press of Eastern Halychyna was in the past and modern scientific discourses as a spring base for the study of history of the Ukrainian theatre.

Collected, a spring base of research that exposed the extraordinarily wide range of theatrically-critical discourse as a component artistic culture is worked out and systematized. The common amount of the Ukrainian magazines that had this discourse is identified – about 30, consequently authors – over 100.

The typology analysis of the Ukrainian magazines of Eastern Halychyna of intermilitary period is carried out after the specific of theatrically-critical texts and addressness: professional theatre science editions, artistic, literary, artistic-scientific magazines, press of general aspiration.

It is traced, that frequency of publications straight depended on intensity of Ukrainian theatrical and cultural life, and also from the stage of existence of that or other edition. The most frequent genres are distinguished among the array of material: the problem article, creative portrait, interview and review on performance. The statistical analysis of frequency of theatrically-critical publications witnessed

such structure of theatrically-critical discourse: theatrical reviews – approximately 50 % of all material, problem articles – 20 %, creative portraits – approximately 10 %, interview – 5 %.

Interdisciplinary genesis and structure of corps of authors are investigational as representatives of artistic culture of region. In the numeral (over one hundred persons) corps of authors – creators and transmitters of theatrically-critical discourse - the individual and group trajectories of activity are educed. Connection of author's profession is traced from his/her by basic approaches in the analysis of those or other theatrical events and phenomena. Such groups of authors are consequently formed: literary critics or literati, theatrical practical workers, theatrically-critical texts of authors out of literary-theatrical sphere.

It is distinguished and analysed: analytical reviews (what most gravitated to the objective analysis), satirical reviews-articles, reviews-essays. It is found out, that on basic approaches in the analysis of theatrical performance influenced: place of publication and addressness (professional/general aspiration of edition); primary specialization of author of review (literary criticism, philosophy, history, pedagogies...); vision of the article of functions of theatre (educator, aesthetic...) an author; aesthetics of theatrical performance. On these signs theatrical reviews are grouped on those: a) that were based on the comparative analysis of literary basis and presentation (literary-comparative approach is in criticizing); b) leaned against aesthetic criteria (aesthetic or aesthetically-liberal criticism); c) method of analysis of presentation through separate stage categories of d) pushed off from ideological-ethic criteria in an analysis (ideological-ethic criticism); e) that through the analysis of form went out on an ideological-ethic constituent (ideological-ethic aesthetic).

The division of genre of creative portrait is carried out after methods and approaches that the authors of publications applied. Separate looks are analysed in the problem articles to the function of theatre in society.

Forming features, place and value of theatrically-critical discourse, are certain in the Ukrainian artistic culture of Eastern Halychyna of intermilitary period: professionalization of criticism and reader audience, interdisciplinaring, contextual, intercommunications and influences of theatrically-critical discourse on the ways of development of the Ukrainian theatre.

Educed and theatrically-critical discourse is system presented 1920–1930, opens new themes and cuts for further research. Areas of gender research, psychology of acting, detailed study of aesthetic art forms of specific theatrical performances, groups or artists, as well as the place and importance of theatrically-critical discourse in the processes of forming national identity can be promising.

Keywords: theatrically-critical discourse, review of the performance, group trajectories of activity, creative portrait, functions of the theatre, professionalization of criticism.